

SPANNING

NIEUW VERTROUWEN

UITGAVE VAN HET WETENSCHAPPELIJK BUREAU VAN DE SP

Verschijnt 11 keer per jaar, jaargang 14, nummer 6, juni 2012

NIEUW VERTROUWEN

Samen sociaal uit de crisis. Dat is de belangrijkste boodschap die de SP met het verkiezingsprogramma 'Nieuw Vertrouwen' wil uitdragen. Want als er één ding is dat we in dit land zijn kwijtgeraakt, dan is het wel het vertrouwen van de burgers in de politiek. En daarom zullen we er alles aan moeten doen om dit verloren vertrouwen weer terug te winnen. Aan de SP zal het in ieder geval niet liggen. Als wij na 12 september gaan regeren, zullen we alles in het werk stellen om op een sociale en eerlijke manier uit de crisis te komen.

Tiny Kox en Ronald van Raak beschrijven hoe het verkiezingsprogramma van de SP er op hoofdlijnen uit gaat zien. Kerndoel zal zijn om de overheidsfinanciën duurzaam op orde te brengen, zonder schade toe te brengen aan het sociale karakter van de samenleving. Hiertoe zullen wij enerzijds besparen door onder meer een hogere belasting voor de topinkomens in te voeren, maar anderzijds ook flink investeren om de economie weer uit het slop te trekken.

Verder in Spanning drie artikelen over Europa, waarin maar weer eens duidelijk wordt wat een internationalistische partij wij zijn. Voormalig Europarlementariër van de SP Erik Meijer geeft in een interview aan welke socialistische partijen (die momenteel meeregeren) in Europa een inspiratiebron kunnen zijn voor de SP. Tiny Kox laat zien welke internationale contacten de SP allemaal heeft en hoe die tot stand zijn gekomen en Hans van Heijningen staat stil bij het Ierse referendum over het ESM-verdrag dat, hoewel een

meerderheid van de Ieren voor stemde, de kansen van links voor toekomstige regeringsdeelname heeft doen groeien.

In dit nummer van Spanning ook veel aandacht voor het Kunduz-akkoord, dat de rekening van de crisis opnieuw bij de gewone burgers legt. Daarbij wordt, bijvoorbeeld uit de column van Sadet Karabulut, nog eens duidelijk dat dit akkoord dat met zoveel gejuich ontvangen werd, nauwelijks verschilt van de verguisde Catshuis-plannen. In beide gevallen gaat het immers om een bezuinigingspakket van 12 miljard euro, dat vooral de mensen treft die de crisis niet veroorzaakt hebben. Zo blijft de nullijn voor ambtenaren, die feitelijk al twee jaar bestaat, in het Kunduz-akkoord gehandhaafd, waardoor ambtenaren er mede door de verhoging van de btw en het eigen risico in de zorg en belasting van de reiskostenvergoeding, flink op achteruit zullen gaan.

In het derde deel van Parels uit de Parlementaire geschiedenis staat de Algemene Bijstandswet uit 1963 centraal, die de kroon vormde op het stelsel van naoorlogse sociale voorzieningen. Dankzij deze wet konden de armen in Nederland een beroep doen op bijstand, in plaats van afhankelijk te zijn van liefdadigheid van anderen.

Op de achterkant gaat Diederik Olders in op een drietal Nobelprijswinnaars van de Economie, die net als de SP betogen dat alleen maar keihard bezuinigen niet de manier is om uit de economische crisis te komen.

SPANNING-TEKENAAR LEN MUNNIK EXPOSEERT: TROUW AAN JE IDEALEN

18 juni tot 26 augustus • Grote Kerk Breda
maandag t/m zaterdag 10.00 - 17.00 uur
zondag 13.00 - 17.00 uur
Toegang is gratis

Meer informatie:
www.lenmunnik.nl • www.grotekerkbreda.nl

INHOUD

- 3** HOOFDLIJNEN VERKIEZINGS-PROGRAMMA SP 2013 – 2017
- 7** SP LEERT VEEL VAN SCANDINAVISCH LINKS
- 8** HET EUROPESE NETWERKEN VAN DE SP
- 10** IEREN ZEGGEN 'JA' TEGEN HET ESM-VERDRAG, MAAR DE STRIJD GAAT DOOR
- 13** WIJ EISEN EEN BETERE WERELD
- 14** CHRONOLOGIE BEZUINIGINGEN EN GARANTSTELLINGEN KABINET-RUTTE
- 16** WAAROM MOETEN ZIJ DE CRISIS BETALEN?
- 18** PARELS UIT DE PARLEMENTAIRE GESCHIEDENIS 3
- 20** KEIHARD BEZUINIGEN MAAKT HET ERGER

COLOFON

Spanning wordt uitgegeven door het Wetenschappelijk Bureau van de SP
Een abonnement kost 12 euro per jaar voor SP-leden en 25 euro voor niet-leden. De betaling gaat per incasso.

Abonnementenadministratie

Snouckaertlaan 70

3811 MB Amersfoort

T (088) 243 55 40

E administratie@sp.nl

Redactieadres

Snouckaertlaan 70

3811 MB Amersfoort

T (088) 243 55 35

E spanning@sp.nl

Redactie

Tijmen Lucie

Arjan Vliegenthart

Tekstredactie

Daniël de Jongh

Redactieraad

Hans van Heijningen

Tiny Kox

Ronald van Raak

Basisontwerp

Thonik en BENG.biz

Vormgeving

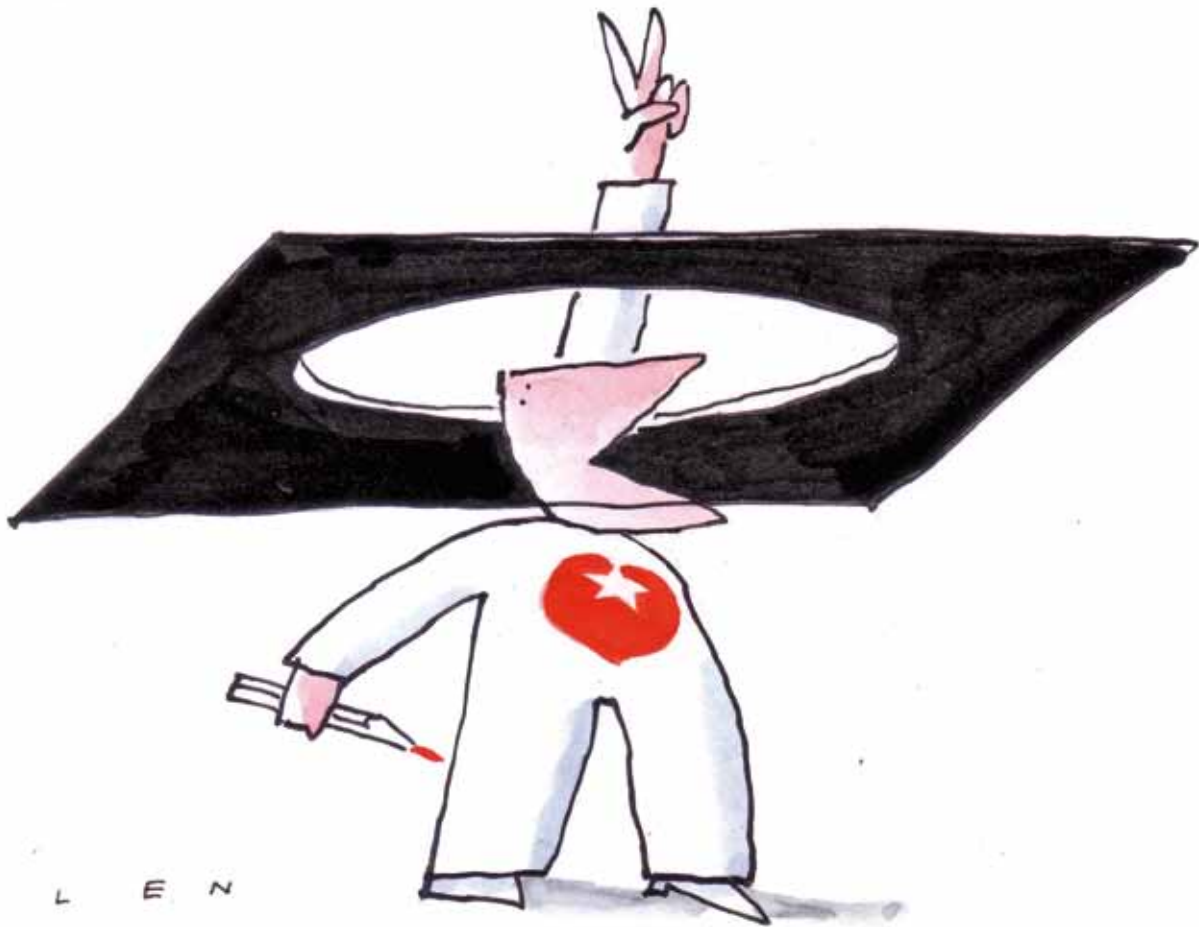
Antoni Gracia

Robert de Klerk

Gonnie Sluijs

Foto cover

Suzanne van de Kerk

HOOFDLIJNEN VERKIEZINGSPROGRAMMA SP 2013 – 2017: **MET NIEUW VERTROUWEN SAMEN SOCIAAL UIT DE CRISIS KOMEN**

Tekst: Tiny Kox

Op 5 juni publiceerde de SP haar conceptverkiezingsprogramma voor de komende regeerperiode. Het heet 'Nieuw vertrouwen'. Want als er één ding is dat we in dit land zijn kwijtgeraakt, dan is het wel het vertrouwen van de bevolking in de politiek. En dat heeft alles te maken met de politiek, die keer op keer laat zien geen vertrouwen te hebben in de bevolking. De SP komt met een klare keuze: wilt u het na 12 september socialer of nog liberaler?

'NIEUW VERTROUWEN'

Het SP-partijcongres heeft op 2 juni in Breda de politieke koers van de partij vastgelegd. Het nu gepubliceerde conceptverkiezingsprogramma is daarvan de uitwerking. De samenstellers hebben een duidelijke boodschap: 'Wij gaan voor een sociaal Nederland, waarin vrijheid betekent dat we elkaar de kans geven er het beste van te maken – voor onszelf en onze kinderen.'

‘Nieuw vertrouwen’ is inmiddels voorgelegd aan de hele achterban van de SP. Die praat er deze weken over in alle partijafdelingen. Daarnaast kan iedereen, en iedere organisatie natuurlijk, reageren. Reacties uit de samenleving zijn voor de programma-commissie van grote waarde. Op 30 juni wordt het karwei dan afgemaakt. Dan stelt het XIX SP-Congres de definitieve versie vast, het aanbod van de SP aan de kiezer, die op 12 september uitmaakt hoe het in dit land verder gaat.

OPTIMISTISCH EN REALISTISCH

‘Ons aanbod is optimistisch en realistisch’, zegt Ronald van Raak, Tweede Kamerlid en een van de opstellers van het nieuwe verkiezingsprogramma. ‘Optimistisch, omdat zeker in tijden van crisis politieke partijen perspectief moeten bieden op een betere toekomst. Ons land, met al zijn mensen, middelen en mogelijkheden, is natuurlijk in staat sociaal door en uit de crisis te komen. Als de politieke wil er maar is. Ons aanbod is ook realistisch. Wij gaan niet voorbij aan het gegeven dat door falend beleid, hier en in Europa, de middelen van overheid en burgers worden bedreigd. We kunnen ons niet permitteren dat mensen permanent tekort komen – en dat kunnen we ook niet vragen van de overheid.’

Van Raak: ‘Ons meerjarenprogramma werkt vastberaden, maar niet verblind door Brusselse bevelen, toe naar een solide en duurzame balans in de overheidsfinanciën. We werken aan tekortreductie waar dat mogelijk is, zonder de economie onnodig te beschadigen. Nederland is een van de laatste landen die krampachtig vasthoudt aan Europese normen die in een andere tijd zijn vastgesteld, maar die nu de economische groei en het herstel van de staatsfinanciën belemmeren. De economie moet zich herstellen. Dan zullen de opbrengsten toenemen, van bedrijven en burgers – en ook van de overheid. Alleen daardoor kunnen we het begrotings-tekort en de staatsschuld duurzaam beperken.’

Wat zijn de hoofdlijnen van het SP-aanbod aan de kiezer?

Foto: Bas Stoffelsen

Ronald van Raak: ‘Ons land, met al zijn mensen, middelen en mogelijkheden, is natuurlijk in staat sociaal door en uit de crisis te komen’

DUURZAAM HERSTEL STAATSFINANCIËN

Ronald van Raak: ‘In de komende regeerperiode brengen we het begrotingstekort en de staatsschuld in lijn met onze Europese afspraken. Maar we zetten geen overhaaste stappen om eurocraten in Brussel te plezieren. Ons doel is een duurzaam herstel van de staatsfinanciën, zonder aan het sociale karakter van de samenleving te komen. Het Kunduz-akkoord gaat aan het einde van de zomer weer van tafel. Met andere landen streven we naar een nieuw akkoord in de Europese Unie over de beste voorwaarden voor economisch herstel en bescherming van het sociale karakter van de samenleving. We denken heel wat partners in

Europa aan onze kant te krijgen.

De tekorten van de overheid verkleinen door de tekorten bij burgers te vergroten is niet zinvol. Daarom zorgen we er voor dat we zowel bij de beperking van uitgaven als bij de vergroting van inkomsten de lasten eerlijk verdelen. Wil Nederland socialer uit deze crisis komen, dan moeten we daar vanaf nu het beleid op richten. Dat betekent dat van mensen die het kunnen lijden een extra bijdrage in de kosten van een sociale samenleving wordt gevraagd. We laten vermogende mensen meer betalen en komen met een toptarief van 65 procent voor inkomens boven anderhalve ton. Mensen die het nu al

zwaar te verduren hebben houden we uit de wind. We maken daarom de kinderbijslag inkomensafhankelijk en beschermen het minimumloon.

Hypotheekrenteaftrek toppen we in tien jaar tijd af voor hypotheekschulden boven 350.000 euro, daaronder kan worden afgetrokken tegen 42 procent. Aflossingsvrije hypotheeken gaan we niet langer belonen. Zo verdwijnt de villasubsidie en doet de aftrek weer waarvoor hij bestemd was: mensen met gewone inkomens de kans geven een huis te kopen.'

BESPAREN ÉN INVESTEREN

'In plaats van alles te richten op bezuinigen kiezen we voor een doordachte mix van besparen en bevorderen. Dat leidt tot meer economische groei, meer werk en hogere inkomsten voor de overheid, waarmee de publieke sector en het sociale stelsel overeind kunnen worden gehouden en de staatsfinanciën weer op orde worden gebracht. We concentreren het beleid de komende jaren vooral op bevordering van hoogwaardige zorg, hooggekwalificeerd onderwijs, voldoende huisvesting voor iedereen en behoud van ons sociale stelsel.

Daarom maken we een einde aan de voortschrijdende marktwerking in de zorg en de uit de hand gelopen bureaucratie. Alleen zo kunnen we goede en toegankelijke zorg aan iedereen waarborgen en de kosten in de hand houden. Wij kiezen voor een lager in plaats van een hoger eigen risico en voor inkomensafhankelijke premies. Zo delen we de lasten eerlijker en wordt niemand van noodzakelijke zorg afgehouden. Indicatiestelling door het CIZ verdwijnt, zorgverzekeraars gaan receptmedicijnen centraal – en stukken goedkoper – inkopen. De zorg financieren we via regionale zorgbudgetten. Vrije tandartstarieven en de eigen bijdrage in de geestelijke gezondheidszorg verdwijnen. Thuiszorg, preventieve zorg en palliatieve zorg verbeteren we, ook door de zorg dichterbij huis te brengen.

We investeren extra in goed onderwijs, want dat is de beste manier om de samenleving en de economie duurzaam te versterken. We helpen

studenten op een betaalbare manier hun studie af te ronden, we stimuleren schaalverkleining en hervormen de onderwijsinspectie. Klassen mogen van ons kleiner worden en schooluitval gaan we aanpakken. Als het aan ons ligt gaat iedereen onder de 27 werken of naar school. VMBO en MBO gaan we deels samenvoegen. Er komen landelijke examens en meer stageplaatsen. We stimuleren onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek. We nemen maatregelen om dure managerslagen weg te snijden uit ons onderwijs. We schaffen nodeloze raden voor HBO en MBO af.'

BESTAANSZEKERHEID

'Armoedebestrijding gaan we intensiveren, vooral voor gezinnen waar kinderen in armoede opgroeien. Het minimumloon bewaken we, mensen met schulden worden eerder en beter geholpen. Onzeker flexwerken beperken we tot 'ziek en piek'. De ontslagbescherming blijft, net als de algemeenverbindendverklaring van cao's. Sociale werkplaatsen houden we in stand, uitstroom naar regulier werk wordt bevorderd. We belonen werkgevers die mensen met een beperking in dienst nemen. Grote bedrijven en de overheid krijgen een verplichting daartoe.'

'SOCIAAL CONTRACT' EN AOW

'Een sterk sociaal stelsel is alleen duurzaam als we het aantal mensen dat er een beroep op doet weten te beperken. Terugdringen van de werkloosheid, tegengaan van ziekte en arbeidsongeschiktheid en optimaal gebruik maken van het arbeidspotentieel in de samenleving zijn essentiële voorwaarden. Zo iets kan alleen met voortdurende betrokkenheid van de sociale partners. Aan hen geven wij dan ook het vertrouwen en de gelegenheid om in 2013 een veelomvattend 'sociaal contract' te sluiten. Met daarin verplichtende afspraken over werk, inkomen en zekerheid – inclusief AOW – en pensioenvoorwaarden. Tot 2020 gaat de AOW-leeftijd in ieder geval niet omhoog, als het aan ons ligt. En mensen die redelijkerwijs aan het einde van het arbeidzame leven zijn gekomen vanwege zwaar werk of lang arbeidsverleden kunnen er dan nog steeds met 65 uitstappen, ook als wordt beslist dat de algemene pensioenleeftijd omhoog gaat.

We gaan ervan uit dat dit sociaal contract maatregelen treft ter bestrijding van de groeiende jeugdwerkloosheid, verhoging van de lage arbeidsparticipatie van mensen tussen 60 en 65 en bevordering van doorwerken boven 65. Met dit 'sociaal contract' herstellen we het onderling vertrouwen en kunnen we rekenen op instemming van de burgers, waarborging van de sociale vrede en stevige stimulering van de economische groei. Stabiliteit is immers een van de belangrijkste vestigingseisen voor bedrijven. We schrappen het automatisch ontslag bij 65, om doorwerken voor 65-plussers aantrekkelijker te maken en om te voorkomen dat 65-plussers in flexbanen arbeidsconcurrent worden van 65-minners met vaste banen.'

BEPERKTE NULLIJN EN STEUN VOOR HET MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

'We vragen van alle werknemers, maar zeker die in de publieke en semi-publieke sector, de bereidheid om zich ook in budgettair moeilijke tijden in te zetten voor optimale resultaten, of het nu gaat om de veiligheid, het onderwijs, de zorg, het beheer van de publieke sector. Een absolute nullijn past daar niet bij. Wij kiezen daarom voor een beperkte nullijn voor salarissen boven tweemaal modaal in de publieke en semi-publieke sector.

Het midden- en kleinbedrijf, de motor van onze economie, geven we extra ruimte en hulp om te groeien en daarmee de economie op gang te brengen. Daarom houden we de btw op 19 procent. We gaan voor een Nationale Investeringsbank, die kredieten verstrekt aan gezonde, goed geleide ondernemingen in de industrie en andere sectoren. Om zuinig omgaan met energie te bewerkstelligen, zetten we in op 2 procent energiebesparing per jaar. Overbodig woon-werkverkeer verminderen is wijs, maar werknemers straffen als ze hun werk niet naast de deur vinden, vinden we dom. Dat doen we dus niet.'

FINANCIËLE MARKTEN AAN BANDEN LEGGEN

'We kunnen alleen duurzaam economisch herstel bereiken als we de financiële markten aan banden

leggen. In plaats van ons door hen de wet te laten voorschrijven, gaan we hen weer dienstbaar maken aan de reële economie en aan de samenleving. Dus zeggen we speculanten de wacht aan. En schaffen we bonussen bij banken en andere financiële instellingen af. We maken werk van de straf- en civielrechtelijke aansprakelijkheid van bestuurders van ondernemingen, we scheiden sparen van speculeren, verhogen de bankenbelasting, introduceren een speculatiebelasting en vragen een extra bijdrage aan grote ondernemingen. Maar we gaan ook kansrijke economische initiatieven stimuleren, slimme samenwerking bevorderen tussen bedrijven, kennisinstellingen en de overheid, zoals bij Brainport in Brabant en Food Valley in Gelderland, en innovatie in de ICT stimuleren. We maken weer werk van een perspectiefrijk industriebeleid, van handel alleen kunnen we niet leven.'

EUROPESE SAMENWERKING EN INTERNATIONALE SOLIDARITEIT

'Europese samenwerking richten we niet langer op alleen maar geld verdienen maar vooral op het behoud van de vrede, de bescherming van de veiligheid en de bevordering van

'De tekorten van de overheid verkleinen door de tekorten bij burgers te vergroten is niet zinvol'

welvaart en welzijn voor iedereen. In plaats van steeds meer internationale concurrentie die landen en mensen tegen elkaar opzet, zetten we in op betere samenwerking om een socialer Europa op te bouwen, met respect voor diversiteit, subsidiariteit en soevereiniteit. De taak van de Europese Centrale Bank wordt, als het aan ons ligt, niet langer beperkt tot het tegengaan van inflatie, maar uitgebreid naar het bevorderen van economische groei en sociale gelijkwaardigheid. We denken daarvoor veel partners in Europa te hebben.

Internationale solidariteit en bevordering van de internationale rechtsorde horen hoeksteen van het buitenlands beleid te zijn. We zetten in op een eerlijker belastingstelsel, eerlijker handel en bereidheid tot eerlijker delen. Hoe meer kans we arme landen geven om zich te versterken, hoe minder permanente transfers er nodig zijn van rijk naar arm. Het niveau van de ontwikkelingssamen-

werking handhaven we, als een zaak van beschaving en solidariteit, maar uitvoering ervan gaan we ingrijpend verbeteren en verspilling gaan we voorkomen. Alleen dan kunnen we steun behouden onder de bevolking.'

REGEREN MET DE MENSEN

'Steun van de bevolking - dat is ook waar we hier de komende jaren grote behoefte aan hebben. Om een ander beleid te krijgen, om ervoor te zorgen dat Nederland niet nog liberaler, maar socialer wordt. We zetten daarom in op een regering die niet tegenover, maar naast de mensen staat. Alleen dan we kunnen het vertrouwen herwinnen. We betrekken burgers meer bij het bestuur van het land, onder meer door een raadgevend referendum. Bureaucratie beperken we op alle niveaus, de Wet Openbaarheid Bestuur breiden we uit. We bouwen een 'Huis voor klokkenluiders' om maatschappelijke misstanden bloot te leggen en de samenleving te behoeden voor corruptie en verspilling. Gemeentelijke herindeling doen we alleen als burgers dat willen. Segregatie dringen we terug, gemengde wijken en scholen bevorderen we, om mensen met een verschillende herkomst een gedeelde toekomst te gunnen. Vertrouwen van burgers vereist zeker ook vergroting van de veiligheid. Agenten brengen we daarom van het bureau naar de buurt. Agressie tegen agenten en andere publieke hulpverleners wordt hard aangepakt.'

VERDERE PLANNEN

'En verder doen we, met uiterst beperkte middelen, maar via creatieve wegen, nog heel wat meer. Breedtesport stimuleren we, geld verspillen aan de kandidaatstelling voor Olympische Spelen doen we niet. We maken de ecologische hoofdstructuur af, ook al kost dat wat meer tijd, en we zetten de btw op kunst en cultuur op 6 procent. Musea worden één dag per week gratis en kunstenaars geven we kans met eigen werk een fatsoenlijk inkomen te verdienen.'

HOOFDLIJNEN VERKIEZINGSPROGRAMMA SP 2013-2017
MET NIEUW VERTROUWEN
SAMEN SOCIAAL UIT DE CRISIS KOMEN

SP

De hoofdlijnen van ons verkiezingsprogramma zijn ook terug te vinden op:
www.sp.nl/2012/verkiezingen/120605_Verkiezingsprogramma_hoofdlijnen.pdf

SP LEERT VEEL VAN SCANDINAVISCH LINKS

Tekst: Tijmen Lucie

Als de peilingen niet liegen, dan zou de SP bij de komende verkiezingen op 12 september weleens de grootste partij van het land kunnen worden. Steeds meer dringt het besef bij ons door dat we kunnen meeregeren. Erik Meijer, voormalig Euro-parlementariër van de SP, vertelt aan Spanning welke landen in Europa die nu een regering hebben met socialistische partijen, een inspiratiebron voor de SP kunnen zijn.

Als we nu kijken naar de socialistische partijen die regeren in Europa, aan welke van deze partijen kan de SP zich dan het meest spiegelen?

‘Aan de Noorse Sosialistisk Venstreparti (SV), en in Denemarken de Socialistisk Folkeparti (SF) en Eenheidslijst de Rood-Groenen. Zij lijken sterk op de SP, maar kiezen ook voor een zeer groen profiel, waardoor ze geen ruimte overlaten voor een concurrerende groene partij. Hun ontstaansgeschiedenis verschilt wel sterk van de SP. Zoals vrijwel alle partijen waarmee de SP in Europa samenwerkt zijn ze ooit ontstaan door een splitsing binnen de sociaaldemocratie, als verzelfstandigde linkervleugel met veel aanhang in de vanouds ‘rode’ steden. Daarentegen boekte de SP haar eerste successen als basisbeweging in het katholieke zuiden van Nederland, waar de PvdA altijd zwak vertegenwoordigd was. Daardoor kwamen we elkaar minder tegen als bondgenoten en was linkse samenwerking hier lange tijd minder vanzelfsprekend.’

Wat is dan de verhouding tussen socialisten en sociaaldemocraten in Noorwegen en Denemarken?

‘Al sinds hun oprichting willen deze socialistische partijen de linkse coalitiepartner van de sociaaldemocraten zijn. Ze zien het als hun hoofdtaak om door meeregeren of gedogen de voornaamste partijen van rechts buiten de regering te houden. In de praktijk liep dat vrijwel altijd uit op het gedogen van een sociaaldemocratische minderheidsregering, ‘als kleinste kwaad’. Reden daarvoor was dat binnen de linkse meerderheid geen overeenstemming bestond over de wensen van de socialistische partijen, zoals uittreden uit de NAVO, nationalisatie van banken en grote bedrijven of een sterkere groei van de publieke dienstverlening. Dat dwong ook de Deense SF, die al vijftig jaar probeerde om in de regering te komen, tot gedogen. Daarin zit ook het voornaamste verschil met de Eenheidslijst, die vindt dat gedogen voor haar meer vrijheid van actie oplevert. De Noorse SV zat daar altijd wat tussenin, maar heeft wel veertig jaar lang gedoogd. Pas na de slechte ervaringen met rechtse regeringen van het ook bij ons bekende model VVD-CDA-PVV heeft links in beide landen volwaardige coalitieakkoorden gesloten.’

Wat zijn de grootste verdiensten van deze zusterpartijen van de SP?

‘Wat de socialistische partijen in zowel Noorwegen als Denemarken hebben weten te bereiken is dat ze de verrechtsing bij de sociaaldemocraten hebben weten terug te draaien. In Nederland zie je een zelfde ontwikkeling. Waar de PvdA onder Paars behoorlijk naar rechts was opgeschoven, is zij nu onder invloed van de SP weer een stuk linkser geworden. In Noorwegen zit SV al sinds 2005 in het kabinet met de sociaaldemocraten en de centrumpartij. In Denemarken maakt de SF sinds vorig jaar deel uit van een coalitie met sociaaldemocraten en sociaal-liberalen, die wordt gedoogd door Eenheidslijst, de Rood-Groenen. De socialistische partijen krijgen alleen hun zin op punten die ze keihard in het regeerakkoord hebben kunnen vastleggen, voor het overige telt de lijn van de sociaaldemocratie.’

Je noemt Denemarken en Noorwegen als inspiratiebronnen. Hoe zit het met de andere Scandinavische landen?

‘In IJsland werkten beide grote linkse partijen nooit samen. Rechts regeerde afwisselend met een van die twee. Sinds de bankencrisis is er een linkse meerderheid, zodat daar nu een linkse regering van sociaaldemocraten en rood-groenen regeert. Finland heeft een traditie van brede afspiegelingsregeringen waarin linkse en rechtse partijen samenwerken. Ook nu mag de Linkse Alliantie weer meedoen, maar in zo’n regering heb je weinig invloed. Zweden is interessanter. Daar haalde een samenwerkingsverband van sociaaldemocraten, groenen en de aan de SP verwante Vänsterpartiet (Linkspartij) nog net geen meerderheid. Volgende keer kunnen ze misschien hetzelfde bereiken als in Noorwegen en Denemarken.’

En zijn er verder in Europa nog linkse coalities aan te wijzen?

‘In Frankrijk staat links op winst voor de komende parlementsverkiezingen. Daar bestaat al een lange traditie van linkse samenwerking. Het Linkse Front, dat bij de presidentsverkiezingen 12 procent van de stemmen haalde, zal de parlementaire meerderheid rondom de pas aangetreden sociaaldemocratische president Hollande steunen en hem tegelijkertijd bij de les houden.’

Welke lessen kan de SP nu trekken uit de voorbeelden die je hebt genoemd?

‘Ook hier verlangen veel mensen in vakbeweging en milieubeweging dat we gaan regeren. Zonder coalitievorming gaat rechts er straks weer met de buit vandoor. Net als in Noorwegen en Denemarken zullen we moeten samenwerken met de sociaaldemocraten, ook al zijn we hier niet als een soort Siamese tweeling met ze verbonden.’

Foto: Tiny Kox

Syriza voorman Alexis Tsipras: klaar om te regeren in Griekenland.

HET EUROPESE NETWERKEN VAN DE SP

Tekst: Tiny Kox

Dat de SP zich liefst achter de dijken verschuilt en Europa uit de weg gaat, is een van de praatjes die tegenstanders graag verspreiden. Het zijn kletspraatjes. De SP gaat al jaren over de grenzen heen Europa in en werkt gestaag aan de opbouw van een groot netwerk. Dat loont, zeker nu in tijden van crisis betrouwbare informatie en snel overleg van groot belang zijn.

Alexis Tsipras oogt een beetje vermoeid als ik hem die middag tref in Berlijn. De jonge voorman van de linkse partijencombinatie Syriza maakt een rondreis door Europa om uitleg te geven hoe, volgens Syriza, Griekenland en de Europese Unie het best kunnen werken aan een uitweg uit de crisis die het Zuid-Europese land nu al jaren in zijn greep heeft. Tsipras is, net als ik, te gast bij de Duitse partij Die Linke om te spreken over de toekomst van de Europese samenwerking en de linkse partijen in Europa.

Ik maak natuurlijk van de gelegenheid gebruik om snel bij te praten met Tsipras. Hij vertelt me hoeveel onzinnig hij de wereld uit moet helpen als hij in het buitenland is: 'De Europese regeringsleiders zeggen allemaal dat de afgelopen Griekse regeringen er

een totale puinhoop van hebben gemaakt, de zaak hebben belazerd, de staatsfinanciën hebben laten ontsporen en de corruptie laten groeien. Mijn partij roept dat ook al jaren – en nu steunen de Griekse kiezers ons massaal. Daar zou Europa blij mee moeten zijn. Maar nu deugen wij ook weer niet – omdat we niet alleen kritiek op vorige regeringen leveren maar ook zeggen dat de kolossale bezuinigingen die Brussel afdwingt, catastrofale gevolgen voor ons land en onze bevolking hebben. Maar dat is de waarheid. En die is ook voor Europa belangrijk. Wij zeggen: geef ons eerst de kans de economie weer op gang te brengen. Pas als er geld wordt verdiend, komt er ook weer belasting binnen om de samenleving op orde te brengen en onze leningen gaandeweg af te betalen. Veel ingewikkelder is het niet. We willen graag in de Europese Unie blijven en de euro houden. Maar dan moet ons dat ook wel mogelijk worden gemaakt. Als deze domme bezuinigingen doorgaan, dan loopt het bij ons helemaal spaak. Daar heeft niemand iets aan.' Hij vraagt ons om die boodschap in Europa te helpen verbreiden.

LINKSE CRISIS

Het is begin jaren negentig als de SP de sprong maakt van kleine buitenparlementaire partij, vooral gericht op

lokale actie, naar het nationale parlement. Vanaf dat moment neemt ook de behoefte toe om aan het grote binnenlandse netwerk van de partij, in twintig jaar opgebouwd door noeste arbeid, ook een grensoverstijgend netwerk toe te voegen. Want ook hier geldt de gouden stelregel van de SP: zonder onderzoek geen recht van spreken. Zorg altijd dat je echt weet waarover het gaat.

Voorheen was dat over de grens gaan niet echt nodig geweest. Natuurlijk, de SP had zich al meermalen over de grens gewaagd als het ging om het tonen van echte internationale solidariteit. Met Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse bevrijdingsbewegingen, Aziatische oorlogsslachtoffers of Engelse mijnwerkers. Maar veelal waren dat min of meer geïsoleerde acties. Belang bij meer structurele relaties werd toen nog niet gevoeld. Na 1994 wel.

WIE DOET HET MET WIE?

Als de SP in de jaren negentig Europa intrekt, lopen de eerste contacten over de grens niet bepaald soepel. De partij is onbekend in het buitenland en daardoor ook onbemind. Als we ons ergens melden voor deelname aan een of ander internationaal overleg, wordt aanvankelijk gevraagd of we toestemming hebben. Toestemming van wie?

Van GroenLinks, horen we dan, want die partij wordt als de opvolger van socialistisch links in Nederland beschouwd. Immers, het is de fusiepartij van communisten (CPN), pacifisten (PSP) en radicalen (PPR). Nee, toestemming hebben we niet en we zijn ook niet van plan daar om te vragen. Dat probleem verdwijnt als GroenLinks besluit zich voortaan in de eerste plaats niet langer 'links' maar 'groen' te noemen en verkast van de linkse netwerken naar de groene structuren die zich dan in Europa aan het vormen zijn. Daarmee blijft de SP als enige Nederlandse socialistische partij over en hebben anderen de keuze: met ons praten, of anderszins met niemand. Dat helpt. Maar met wie willen wij praten? Ook dat is halverwege de jaren negentig niet gemakkelijk. Juist omdat de SP tot dan afzijdig is gebleven van links in Europa, heeft zich in de partij een manier van denken ontwikkeld die lang niet altijd spoort met die van meer klassiek linkse partijen. Die zaten vaak vast aan hun verleden en hadden het daarom nogal moeilijk de veel meer ontspannen kijk van de SP op internationale verhoudingen te volgen. Veel behoefte om met anderen te praten waar het allemaal is mis gegaan, hebben we niet. We trekken de grens over om het over de toekomst te hebben.

De SP legt zich vooralsnog nergens op vast en probeert met iedereen in gesprek te komen, vooraleer een keuze te maken of investeren in

verdere samenwerking de moeite waard zal zijn of niet. Door de opgedane kennis en de geleegde contacten kan de partij in ieder geval in 1997 een uiterst succesvolle conferentie beleggen in de Beurs van Berlage in Amsterdam, die voorafgaat aan de eerste grote Europese demonstratie in Nederland. 'Laat het volk van Europa beslissen over de toekomst van Europa' luidt het motto van de conferentie, waar partijen, activisten en wetenschappers uit een groot aantal Europese landen elkaar ontmoeten om hun groeiende bezwaren tegen de manier waarop de Europese Unie zich sinds het Verdrag van Maastricht aan het ontwikkelen is kenbaar te maken. In tegenstelling tot doorsnee bijeenkomsten van links Europa, staan op deze conferentie niet de toespraken maar de discussies en debatten voorop. In plaats van elkaar te plezieren wordt geprobeerd elkaar te stimuleren tot het doorgronden van wat er in Europa precies gaande is en op welke wijze links in samenwerking met de bevolking, de vakbonden en andersglobalisten, een ander Europa zou kunnen bepleiten. Dat smaakt veel deelnemers goed. Uit die tijd resteren nu nog steeds goede contacten.

BEKENDER EN BEMINDER

Door dat alles is de SP nu een stuk meer bekend én bemind in Europa. Althans bij partijen die op min of meer vergelijkbare wijze zoeken naar moderne antwoorden op hedendaagse vragen. Maar ook bij andere

Druk, Druk, Druk...

Zomaar een greep uit de Europese activiteiten van de SP in de afgelopen maand. Dennis de Jong, Europarlementariër voor de SP, slaagde erin een parlamentsmeerderheid te krijgen achter zijn voorstel voor meer garanties rondom het Europees onderzoeksbevel. Hiermee worden regels afgesproken over uitwisseling van bewijs tussen EU-lidstaten. Hij nam ook samen met Transparency International het initiatief voor meer openheid van Europarlementariërs over hoe ze zich aan hun gedragscode houden. Ook was hij mede-indiener van een resolutie tegen homofobie in Europa. Tiny Kox, namens Nederland vicevoorzitter van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa, riep de regering van Albanië, momenteel voorzitter van de Raad van Europa, ter verantwoording voor homofob gedrag van dat land. Ondertussen nam Eric Smaling, Eerste Kamerlid voor de SP, deel aan een parlementaire conferentie in Kopenhagen. Arjan Vliegthart vertegenwoordigde de SP en het Nederlandse parlement tijdens de NAVO-assemblee in Tallinn. Samen met Hans van Heijningen was hij daarna in Ierland om te horen hoe linkse partijen zich manifesteerden in het Ierse referendum over het Europese Groei- en Stabiliteitspact. In het nieuwe partijkantoor in Amersfoort en op het Binnenhof ontving de SP een grote delegatie van de Zweedse Linkspartij waarbij diens nieuwe voorman Jonas Sjöstedt kwam kennismaken met Emile Roemer.

14 juni 1997 Alternatieve Eurotop in de Beurs van Berlage Amsterdam.

Foto: Joost van den Broek / archief SP

partijen die we op allerlei plekken tegen het lijf lopen. In het Europees Parlement en in de Raad van Europa. Maar ook in de Parlementaire Assemblees van de OVSE en de NAVO. Bij verkiezingswaarnemingsmissies en parlementaire bezoeken. We tonen ons niet eenkennig en proberen ook contacten aan te gaan met partijen die er nadrukkelijk andere visies op na houden. Christendemocraten, liberalen, sociaaldemocraten, groenen. Dat levert een drukke agenda op maar ook een kwalitatief goed netwerk dat behulpzaam is om snel en adequaat te reageren op internationale ontwikkelingen. En wie nog steeds roept dat de SP zich achter de dijken verschuilt? Die noemen we gewoon bij zijn naam: praatjesmaker.

IEREN ZEGGEN 'JA' TEGEN HET ESM-VERDRAG, MAAR DE STRIJD GAAT DOOR

Tekst en foto's: Hans van Heijningen

Op donderdag 30 mei stemde meer dan 60 procent van de Ieren voor het Europees Stabiliteits Mechanisme (ESM). Voorstanders benadrukken dat dit fonds uitkomst moet bieden voor landen die acuut financiële hulp nodig hebben om een mogelijk failliet te voorkomen en dat de Ieren hun eigen ruiten in zouden gooien door 'nee' te stemmen. Tegenstanders wijzen erop dat het ESM de parlementen en regeringen van de betrokken EU-landen buitenspel zet. Daarbij zouden de deelnemende landen het risico lopen miljarden euro's belastinggeld kwijt te raken zonder dat er enige garantie bestaat dat de euro overeind blijft. Angst en onzekerheid hebben de uitslag van het Ierse referendum bepaald, maar het vertrouwen van de kiezers in hun eigen regering heeft de afgelopen maanden een stevige knauw gekregen. Ondanks het feit dat links het referendum verloren heeft, zijn de kansen op toekomstige regeringsdeelname gestegen. Hans van Heijningen en Arjan Vliegthart spraken in Dublin met de leiders van de nee-campagne.

ESM: EEN VLOEK OF EEN ZEGEN?

Het ESM, een fonds dat in noodsituaties miljarden in moet kunnen zetten om het failliet van een van de aangesloten EU-landen te voorkomen, komt uit de koker van de regering van Angela Merkel. Die ziet het ESM in combinatie met strikte belasting- en begrotingsregels als het meest effectieve antwoord op de eurocrisis. Uit angst dat het ESM-project door een van de EU-landen getorpedeerd zou worden, is de besluitvorming om tot het ESM te komen van meet af aan buiten de reguliere besluitvormingskanalen om gegaan. Door middel van artikel 136 werd het ESM toegevoegd aan het EU-werkingsverdrag. In vaktermen heet het een intergouvernementeel gelegenheidsverdrag, dat in werking treedt als 12 van de 17 landen 'ja' hebben gezegd. Groot-Brittannië en Tsjechië hebben al duidelijk gemaakt niet mee te zullen doen.

Omdat de besluitvorming over de inzet van ESM-middelen plaatsvindt op basis van een 85 procent meerderheid, hebben alleen de grootste landen (Duitsland, Frankrijk en Italië) een doorslaggevende stem. Als de nood aan de man komt en er moeten knopen door worden gehakt hebben de andere aangesloten EU-landen het nakijken en moeten zij

simpelweg betalen. Een bijkomend kritiekpunt is dat de controle op de besteding van middelen uit het ESM gebrekkig geregeld is.

De SP heeft van meet af aan bij monde van Tweede Kamerlid Ewout Irrgang laten weten tegen het ESM te zijn vanwege het ondemocratisch karakter van het fonds, de aanzienlijke financiële risico's die ons land daarmee loopt (directe inleg van 4,6 miljard en garanties die op kunnen lopen tot ruim 134 miljard euro) en de vraag of het ESM wel het geschikte middel is om de euro overeind te houden. Als alternatief ziet de SP een politiek van stimulering van de koopkracht in Noord-Europa, verruiming van de monetaire middelen van de Europese Centrale Bank en sanering van de schulden van EU-landen die praktisch failliet zijn.

Ondanks het feit dat Nederland op dit moment geen regering heeft en er op 12 september nieuwe verkiezingen zijn, is een meerderheid van partijen in de Tweede Kamer erop gebrand om het ESM-verdrag zo snel mogelijk aangenomen te krijgen. Ierland zag zich verplicht op 31 mei een referendum te houden, omdat de grondwet erin voorziet dat het afstaan van nationale bevoegdheden door de burgers goedgekeurd moet worden.

IERLAND: VERBORGEN ARMOEDE

In Ierland is de afgelopen jaren 230 miljard euro verdwenen doordat roekeloze banken gered moesten worden en de boomende bouwsector over de kop ging. Dat maakte dat de Ierse regering in november 2010 bij de EU en het IMF aan moest kloppen voor leningen van ongeveer 85 miljard euro. Door de oplopende staatsschuld moest er vervolgens fors bezuinigd worden, werden belastingen verhoogd en kwam de economische groei tot stilstand. Doordat er per uur 9 jongeren naar Australië, Canada en andere landen emigreren, is de werkloosheid tot 'slechts' 15 procent opgelopen. De verborgen armoede is echter een groot probleem: een groot deel van de 4,2 miljoen Ieren is er qua inkomen fors op achteruit gegaan en veel huishoudens kampen met schulden. Ondanks de crisis maakt Ierland niet de indruk van een land in verval; in tegenstelling tot in veel andere Europese steden zie je in de hoofdstad Dublin en andere steden opvallend weinig bedelaars, daklozen en andere drop-outs. Tegelijkertijd kan en wil ongeveer de helft van de mensen de nieuw ingevoerde belastingen op huisbezit en op wateraansluitingen niet betalen. In Donegal, het arme noordwesten van Ierland, gaat het om maar liefst 70 procent van de bevolking.

De lantaarnpaal-oorlog

WOEDE EN ANGST

Woede en angst zijn de overheersende gevoelens onder de mensen. Woede omdat de bankiers en de rijken er een bende van hebben gemaakt en het land in de afgrond hebben gestort, angst dat Ierland Griekenland achterna gaat en in een vrije val terecht komt. De situatie blijft kritiek en de overheid moet in 2014 maar liefst 24 miljard euro zien te vinden om haar schulden te herfinancieren. Niet alleen de regeringspartijen Fine Gael en Labour, maar ook de grootste oppositiepartij Fianna Fáil, die politieke verantwoordelijkheid droeg voor de bankencrisis, steunen het ESM. Als Ierland de kont tegen de krib gooit, loopt het land volgens het ja-kamp het risico dat de financiële instellingen en banken zich tegen het land keren, waarmee de kans op nieuwe leningen verkeken zou zijn en Ierland failliet zou gaan. Landen die het ESM-verdrag niet ratifice-

ren, komen in geval van nood namelijk niet voor steun van het fonds in aanmerking.

Een cruciale vraag in dit verband is of Ierland in 2013 of 2014 op eigen kracht nieuwe leningen kan krijgen op de financiële markten of noodgedwongen aan het infuus blijft van de internationale financiële instellingen. De boodschap van de gevestigde partijen luidde in het kort: we zitten klem en we hebben niks te kiezen. Een groot deel van de ja-stemmers bleek gevoelig voor dat verhaal, maar vindt het beleid van de zittende regering tegelijkertijd waardeeloos. Die onvrede onder de mensen zit zo diep dat minister-president Enda Kenny van de Fine Gael-partij de kiezers oproep om in godsnaam voor het ESM-verdrag te stemmen en het referendum niet te gebruiken om zijn regering af te straffen.

Voor- en tegenstanders van het verdrag waren het erover eens dat goedkeuring van het ESM geen effectief antwoord is op de crisis en dat het einde daarvan voorlopig niet in zicht is.

Omdat er voor een normaal mens geen touw aan vast te knopen is hoe het nu precies zit met het ESM en de gevolgen van een 'ja' of 'nee' en omdat het vertrouwen van mensen in de politiek fors is afgenomen, was de uiteindelijke opkomst bij het referendum laag. Diegenen die uiteindelijk naar de stembus gingen, lieten zich vooral leiden door de vraag: aan welke partij vertrouw ik de toekomst van ons land toe.

De tegenstanders van het verdrag hebben niet nagelaten te benadrukken dat zij in Europees verband de wind in de zeilen hebben. De overwinning van de sociaal-democraat Hollande in Frankrijk, de groeiende roep vanuit vooral Zuid-Europa om in EU-verband meer te doen dan bezuinigen (investeringen en banen), de opmars van de SP in Nederland – die ook in de Ierse media niet onopgemerkt is gebleven – waren een steun in de rug van het nee-kamp. Tegelijkertijd houdt het Griekenland-drama de mensen in Ierland momenteel veel sterker bezig dan de opkomst van links in Europa; de angst dat de crisis op een ramp uitdraait en dat Ierland uiteindelijk buiten de eurozone komt te staan, maakt mensen bang en onzeker.

Ondanks de duidelijke overwinning van het 'ja-kamp', hebben de partijen die het ESM-akkoord steunden flink aan populariteit ingeboet. Zo zou de Labour-partij met de leus 'Kies voor stabiliteit' de helft van haar kiezers kwijtraken als er morgen verkiezingen zouden worden gehouden.

HET NEE-KAMP

'Doe iets positiefs voor je gemeenschap, je volk en je land en stem nee', was de boodschap van Sinn Féin-leider Gerry Adams. Ondanks de meerderheid voor het ESM-verdrag, is zijn partij de grote winnaar van de referendumstrijd. Sinn Féin, dat slechts 14 zetels heeft in het 161 zetels tellende parlement van Ierland en vooral in het door de Britten geregeerde Noord-Ierland stevig geworteld is, staat in de peilingen op dit moment op 24 procent van de stemmen. Vriend en vijand zijn het erover eens dat het niet de vraag is

of, maar wanneer Sinn Fein in Ierland in de regering komt. De partij heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een partij die de belangen van de gewone mensen centraal stelt, en de daad bij het woord voegt en heeft leiders die tot de verbeelding spreken. Op het Sinn Fein-congres dat eind mei gehouden werd, waren enkele duizenden activisten aanwezig. Partijleider Adams dekte zich daar al in tegen het mogelijke verlies van het nee-kamp door in zijn congres-speech maar kort in te gaan op het ESM-referendum. Zijn boodschap luidde: na 31 mei gaan we door met de strijd tegen de asociale bezuinigingspolitiek, met of zonder ESM-verdrag.

Naast Sinn Fein voerde ook de Socialistische Alliantie, een bundeling van uiteenlopende trotskistische groepen, campagne tegen het ESM-verdrag. Ondanks het feit dat zij de plakoorlog wonnen, lijkt hun politieke invloed achter te blijven bij die van Sinn Fein. Waarnemers verklaren dat door hun radicalere boodschap en door onderlinge fricties binnen de Alliantie. Dat laat onverlet dat ook hun leiders, onder wie Europarlementslid Paul Murphy van de Socialistische Partij, het uitstekend deden in de tv-debatten en de vloer aanveegden met politici uit het ja-kamp die meer verstand van cijfers dan van mensen leken te hebben.

VAKBONDEN EN DE KATHOLIEKE KERK

Sinds 2001 gingen de Ieren maar liefst vijf keer naar de stembus in het kader van een volksraadpleging. Dat heeft te maken met het feit dat de Ierse grondwet van 1937 buitengewoon hecht aan de zwaar bevochten soevereiniteit van het land, dat eeuwenlang door de Britten gekoloniseerd is. Bij die vier eerdere volksraadplegingen - rond het Verdrag van Nice in 2001 en 2002 en het Lissabon-verdrag (de Europese Grondwet met een nieuw kaptje) in 2008 en 2009 - stemden de Ieren twee keer eerst 'nee' en daarna 'ja'. Onder de bevolking gaat het grapje dat er in Ierland net zolang gestemd wordt totdat de kiezer 'ja' zegt tegen de zittende macht. Bij die eerdere volksraadplegingen stonden zowel de vakbonden als de Katholieke Kerk altijd aan de kant van het establishment. Inmiddels heeft een deel van de vakbonden zich afgewend van het Ierse poldermodel; sommige vakbonden waren voor, anderen keerden zich tegen het ESM-verdrag. Verder is het opvallend dat de Katholieke Kerk zich bij het ESM-referendum buiten de politieke controverse hield. Dat heeft volgens waarnemers te maken met de tanende maatschappelijke invloed van de Kerk, die gebukt gaat onder misbruikschandalen en zich geconfronteerd ziet met de opkomst van een vrouwen- en homobeweging die steeds meer maatschappelijke steun krijgt.

DE LANTAARNPAAL-OORLOG

In Dublin was de afgelopen weken geen lantaarnpaal te vinden waarop niet minimaal twee, maar vaker drie of vier posters hingen. In tientallen varianten riepen die op tot een ja-stem, met als buzzwoorden 'investeringen, banen en economisch herstel' en de nee-stem die draaide om 'sociale crisis, bezuinigingen, armoede en graaiende bankiers'. Waar de ja-campagne betaalde plakkers inzette, was de nee-campagne afhankelijk van de vrijwillige inspanning van linkse activisten. De enige marginale niet-linkse speler in het nee-kamp was de Libertas-beweging van de rijke,

liberale zakenman Declan Ganley, die zo hier en daar een open plek op de lantaarnpalen wist te vullen.

Hoewel er in Ierland geen partijen zijn die de anti-buitenlanderkaart spelen, is de animositeit richting Merkel en de Duitsers de afgelopen maanden sterk toegenomen. Uit een recente peiling van de krant Irish Times bleek maar liefst 80 procent een hekel te hebben aan Merkel en de Duitsers die voor haar beleid verantwoordelijk worden gehouden. Wat in 40-45 niet gelukt zou zijn, zouden de Duitsers nu voor elkaar krijgen via de Europese Unie: een door Duitsland gedomineerd Europa.

Eindigen we met een compliment voor de Ieren. Ondanks hun imago van stevige drinkers met een voorliefde voor volksmuziek, tatoeages en trainingsbroeken, ging het er opvallend beschaafd aan toe tijdens de ESM-campagne. Van de duizenden affiches met politieke boodschappen die er hingen in Dublin, was er niet een beklad of vernield. En bij het bezoek aan het parlement, het hart van de democratie, geen paspoortcontrole, geen scan, geen gedoe, maar een 'Welkom' en 'Komt u verder'. Ministers en ambtsdragers die zich ontspannen mengen onder het publiek. Kom daar maar eens om in andere Europese hoofdsteden, waar de politieke elite een blokje om loopt om de man of vrouw in de straat te ontlopen.

Demonstrant voor de ingang van het Ierse Parlement.

WIJ EISEN EEN BETERE WERELD

Tekst: Sadet Karabulut Foto: Bas Stoffelsen

Laats had ik een discussie met Jolande Sap over het onder het wettelijk minimumloon laten werken van langdurig werklozen. Net als neoliberale politici en beleidsmakers vindt zij dat dit moet kunnen. 'Liever laten werken onder het minimumloon dan mensen onnodig aan de kant laten staan', is de gedachte. Voor kapitaalcrachtigen is dit misschien geen probleem. Maar voor de minder draagkrachtigen des te meer: armoede, discriminatie, vernedering en verdere uitsluiting. In Duitsland hebben de groenen en sociaaldemocraten de 1 euro-jobs uitgevonden. Kleine banen tegen een hongerloon om de werkloosheid te maskeren en loonkosten te drukken. Is dat misschien de richting die GroenLinks op wil? Hebben onze ouderen en voorouders jarenlang gestreden om het wettelijk minimumloon af te laten breken door partijen die zich progressief en modern noemen?

Het is niet voor het eerst dat partijen die zich links noemen controversiële standpunten omarmen. Zo hebben we de Kunduz-deal gehad om de oorlog in Afghanistan te verlengen. En nu hebben we het Kunduz-akkoord, een bezuinigingspakket van 12 miljard. Merkwaardig dat waar de PVV de stekker uit het ultra-rechtse kabinet trok, GroenLinks de stekker er weer in stopt. Waarom in zee met rechtse partijen als je ook één front kunt vormen met je linkse vrienden? Om mee te kunnen besturen? Dan moet je er ook echt wel wat voor terugkrijgen. Is het Kunduz-akkoord vooruitgang, is het progressief?

Een aantal pijnlijke maatregelen zoals de gezinstoets in de bijstand en bezuinigingen in het speciaal

'Merkwaardig dat waar de PVV de stekker uit het ultra-rechtse kabinet trok, GroenLinks de stekker er weer in stopt'

onderwijs zijn teruggedraaid. Maar het grote snoeien in het werk, inkomen, sociale zekerheid en onze publieke voorzieningen gaat onverminderd door. Bovenop de 18 miljard, die al was afgesproken door het inmiddels demissionaire kabinet-Rutte-Verhagen, gaat GroenLinks akkoord met nog eens 12 miljard aan bezuinigingen. Lasten die wederom voor een groot deel neerkomen op de schouders van gewone mensen.

De belastingen op dagelijkse levensbehoeften worden verhoogd, de lonen worden bevroren en de marktwerking in de publieke voorzieningen wordt gecontinueerd. Zorg, onderwijs en wonen worden duurder. Het wordt makkelijker mensen te ontslaan, de pensioenleeftijd wordt versneld verhoogd en de reiskostenvergoeding wordt gekort. Waarom? Om aan de dictaten van de Brusselse bureaucratie en de financiële markten te kunnen voldoen. Die dictaten die ons deze crisis hebben gebracht. Waarin niet de menselijke wensen en behoeften centraal staan, maar de winsten.

Niet bepaald progressief, zeer conservatief zelfs.

De schulden crisis van de banken en het grootkapitaal wordt op ondemocratische wijze op de schouders van staten en burgers afgewenteld. Ook dat kan op instemming van de Kunduz-coalitie rekenen. Wij, de Nederlanders, Grieken en Spanjaarden mogen hun crisis gaan oplossen. En wel volgens de door hen opgelegde regels. Hoe eerlijk en progressief is dat? De Kunduz-coalitie wil een klein beetje bankenbelasting, maar geen fundamentele veranderingen van het financieel-economisch systeem. Waarom de rekening van de crisis niet neerleggen bij de veroorzakers daarvan door multinationals en de meest vermogenden te laten betalen? Waarom niet stoppen met verdergaan de privatisering en liberalisering? Waarom niet zeggenschap en inspraak geven aan gewone mensen in plaats van topmanagers, banken en speculanten?

Want dat zijn noodzakelijke veranderingen om de rampzalige gevolgen van het neoliberalisme te keren. Dat is progressief. Veranderingen doorvoeren waar het land en de wereld beter en eerlijker van worden. Van de Kunduz-coalitie of de Kunduz-partijen moeten we het niet hebben. Vooruitgang zullen we moeten afdwingen. Samen met werkers uit de zorg, het onderwijs en de sociale werkvoorziening. Samen met jongeren, studenten en hun ouders. Samen met schoonmakers, bouwvakkers en vuilnismannen. 12 september moeten veel mensen een belangrijke keuze maken: door op dezelfde liberale weg of het roer omgooien naar een sociaal en beter Nederland? Hoe groter de SP, hoe socialer de koers. Wij hebben de komende maanden en jaren een belangrijke taak. Ik zeg het onze ROOD-jongeren na: wij eisen een betere wereld! Het kan, het moet, doe mee en zeg het voort.

CHRONOLOGIE BEZUINIGINGEN EN GARANTSTELLINGEN KABINET-RUTTE

Tekst: Tijmen Lucie Foto: Werry Crone / © Hollandse Hoogte Illustraties: Robert de Klerk

30 september 2010: in het regeer- en gedoogakkoord wordt afgesproken dat het kabinet-Rutte-Verhagen in de periode 2011-2015 in totaal 18 miljard gaat bezuinigen. Dit om te voldoen aan de door Brussel gesteld norm van 3% voor het begrotingstekort. Een akkoord van een kabinet waar in de woorden van premier Rutte 'rechts Nederland zijn vingers bij aflikt'.

16 mei 2011: volgens minister van Financiën De Jager zullen de Griekse noodleningen de Nederlandse belastingbetaler geen geld kosten. In mei 2010, toen het noodpakket van 110 miljard aan Griekenland werd verstrekt, zei De Jager zelfs dat Nederland aan de leningen zou gaan verdienen.

21 juli 2011: Op een speciale top besluiten de eurolanden Griekenland nog eens 109 miljard euro te lenen (bovenop de 110 miljard die in mei 2010 was afgesproken). Rutte rekt 50 miljard mis. De 109 miljard steun aan Griekenland bestaat volledig uit publiek geld, terwijl Rutte bezwoer dat de banken 50 miljard zouden bijdragen. Nederland staat voor 6 miljard garant. Naast de lening aan Griekenland willen de eurolanden het noodfonds meer slagkracht geven. De garanties van de landen moeten daardoor omhoog. Voor Nederland stijgt het garantiebedrag tot bijna 100 miljard euro.

13 september 2011: De Jager houdt voor het eerst rekening met een faillissement van Griekenland, wat de belastingbetaler veel geld zal gaan kosten.

11 oktober 2011: Nederland stelt voorwaarden 'waarover niet valt te onderhandelen' aan de invoering van een groter Europese noodfonds, aldus minister De Jager. Een van de voorwaarden is een eurocommissaris die kan ingrijpen als een land niet voldoet aan de begrotingsregels. In het uiterste geval kan een land uit de euro gezet worden.

1 maart 2012: het CPB heeft becijferd dat het begrotingstekort in 2013 4,5% (later bijgesteld naar 4,6%) zal bedragen. Regeringspartijen VVD en CDA en gedoogpartner PVV komen in het Catshuis bijeen om te onderhandelen over een nieuw bezuinigingspakket van 12 à 14 miljard om het begrotingstekort, zoals Brussel het wil, in 2013 terug te brengen tot 3%. Zo niet, dan dreigt een boete van 1,2 miljard, aldus eurocommissaris Olli Rehn.

12 april 2012: volgens premier Rutte ligt het kabinet op schema om gedurende zijn kabinetsperiode 18 miljard euro te bezuinigen.

21 april 2012: na zeven weken onderhandelen in het Catshuis valt het kabinet-Rutte-Verhagen. Op het laatste moment gaat de PVV niet akkoord met een bezuinigingspakket van 14 miljard euro, waarin onder meer een nullijn voor ambtenaren, een btw-verhoging van de hoge en lage tarieven en een eigen bijdrage van 9 euro voor medicijnen was vastgelegd.

27 april 2012: waar de PVV, CDA en VVD in zeven weken niet in slaagden, lukt de Kunduz-coalitie binnen twee dagen wel: een akkoord sluiten over bezuinigingen en lastenverzwaringen ter waarde van ruim 12 miljard euro. In grote lijnen komt dit akkoord overeen met dat van het Catshuis. Belangrijkste verschil is dat een aantal bezuinigingsmaatregelen uit het regeerakkoord geheel of gedeeltelijk worden teruggedraaid.

23 mei 2012: een meerderheid in de Tweede Kamer (VVD, CDA, GroenLinks, D66 en PvdA) heeft gestemd voor de invoering van het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM): een permanent noodfonds waarin 700 miljard euro wordt gestort. Nederland staat garant voor 40 miljard euro. Naast het ESM blijft het tijdelijke noodfonds EFSF (Europees Financieel Stabiliteitsfonds) ook bestaan. Daarom valt het bedrag dat Nederland bijdraagt aan beide noodfondsen hoger uit: van juli 2012 tot juli 2013 zullen deze garanties gezamenlijk uitkomen op 134 miljard.

De vertegenwoordigers van de Kunduz-partijen komen bijeen om te onderhandelen.

KUNDUZ IS CATSHUIS-LIGHT

Het Catshuisoverleg dat eind april mislukte vormde de basis voor het Kunduz-akkoord dat VVD, CDA, GroenLinks, D66 en de ChristenUnie sloten. Ondanks de juichstemming over het sluiten van het akkoord, zal de koopkracht van de gewone burger er door het Kunduz-akkoord in 2013 fors op achteruitgaan (zie voor een uitgebreid overzicht van dit bezuinigingspakket de infographic in het mei-nummer van Spanning). In cijfers verschillen Catshuis en Kunduz dan ook niet zo veel van elkaar. Voor wat betreft de AOW-leeftijd en het ontslagrecht gaat het Kunduz-akkoord zelfs nog verder.

10 MILJARD LASTENVERZWARINGEN, 5 MILJARD BEZUINIGINGEN

Lastenverzwaring	10 miljard
Lastenverlichting	2,5 miljard
Saldo lasten	7,5 miljard

Bezuinigingen	5 miljard
Intensiveringen	1 miljard
Saldo uitgaven	4 miljard

Totaal maatregelen	11,5 miljard
Doorwerking Gemeentefonds Provinciefonds	0,9 miljard
Totaal effect Kunduz-akkoord	12,4 miljard

OVEREENKOMSTEN

- De btw wordt verhoogd van 19 naar 21 procent.
- Voor ambtenaren geldt de komende twee jaar een nullijn.
- Het eigen risico in de zorg wordt verhoogd.
- Er komt meer accijns op tabak, alcohol en frisdrank.
- Het woon-werkverkeer wordt belast.
- De ontslagpremie wordt beperkt.
- De huren voor mensen met een inkomen tussen 33.000 en 43.000 euro gaan 1 procent omhoog, bovenop de inflatie.
- De hypotheekrenteaftrek wordt beperkt. Voor bestaande gevallen verandert niets.

VERSCHILLEN

- Bezuinigingen op passend onderwijs, het persoonsgebonden budget en de geestelijke gezondheidszorg worden geheel of gedeeltelijk teruggedraaid. Ook de voorgenomen bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking vervallen. Verder wordt de verhoging van de btw op de podiumkunsten teruggedraaid.
- Er komen extra belastingen op fossiele brandstoffen.
- De dierenpolitie wordt afgeschaft.
- Extra heffing van 16 procent voor inkomens boven de 150.000 euro.
- De AOW-leeftijd stijgt nog sneller. Volgend jaar gaat de leeftijd al met een maand omhoog om, in 2019 op 66 en in 2023 op 67 jaar uit te komen.
- Anders dan in het Catshuisakkoord wordt in het Kunduz-akkoord het ontslagrecht versoepeld. De vijf partijen hebben een nieuwe wettelijke ontslagprocedure vastgesteld. De rechter speelt alleen nog een rol als de werknemer bezwaar maakt.

WAAROM MOETEN ZIJ DE CRISIS BETALEN?

Tekst: Tijmen Lucie Foto's: Daniel Cohen

Een van de belangrijkste bezuinigingsmaatregelen uit het Kunduz-akkoord is de nullijn voor ambtenaren, die in 2013 zo'n 1,6 miljard euro moet opleveren. Rijksambtenaren, politieagenten en onderwijzers krijgen twee jaar geen loonsverhoging. Dit betekent dat zij er de komende jaren in koopkracht fors op achteruit zullen gaan.

De grote vraag die na het sluiten van het Kunduz-akkoord blijft rondzingen is waarom de rekening voor de economische crisis gelegd wordt bij degenen die deze niet veroor-

zaakt hebben. Terwijl de banken en financiële instellingen buiten schot blijven, worden de gewone burgers keihard in hun portemonnee getroffen.

Neem nu de ambtenaren, voor wie een nullijn is ingesteld. De komende twee jaar zullen zij geen loonsverhoging krijgen. Nullijn is in feite een misleidende term, want in werkelijkheid zullen zij er bij stijgende prijzen in koopkracht op achteruitgaan. En de koopkracht zal dalen als het aan de Kunduz-coalitie ligt, want naast de loonmaatregel wil zij eveneens de btw-tarieven en de eigen bijdrage in de zorg verhogen en een belasting op de reiskostenvergoeding invoeren.

Wat niet vergeten mag worden is dat ambtenaren de afgelopen twee jaar al geen loonsverhoging meer hebben gehad. Zo zitten leerkrachten op de basisschool straks vier jaar op de nullijn. Dat betekent dat hun inkomen er in vier jaar tijd 7 tot 10 procent op achteruitgaat. Voor politieagen-

0% = ↓

AMBTENAREN AAN HET WOORD:

Anthony van Baal (45) is wijkagent en brigadier. Maandelijks verdient hij inclusief toeslagen ongeveer 3.500 euro bruto, wat netto neerkomt op ongeveer 2.200 euro. Na aftrek van vaste lasten, zoals verzekeringen, hypotheek en belastingen houdt hij nog 600 euro over. 'Als alles duurder wordt en ik blijf op de nullijn zitten, dan gaan luxes als vakantie en uit eten met mijn gezin op den duur verdwijnen voor mij en mijn gezin.' Van Baal is woedend dat de rekening van de crisis bij een ambtenaar, zoals hij, gelegd wordt. 'Die 32 miljard die nu onder andere over de rug van de ambtenaren bezuinigd gaat worden, is precies dat bedrag dat de overheid, volgens de commissie-De Wit, besteed heeft aan ABN AMRO. Dus zij maken er een zootje van en ik kom financieel in de problemen.'

Nathalie de Rooij (39) is lerares op het vmbo. Zij verdient netto 1.500 euro per maand (op basis van een 0,6 aanstelling). Als zij haar vaste lasten heeft betaald, houdt ze nog zo'n 200 euro over. Hoewel ze niet zeker weet of het aan de nullijn ligt, merkt ze dat het leven steeds duurder wordt, o.a. door stijgende ziektekosten. 'Ik merk ook op school dat er bezuinigd wordt, want ik krijg steeds meer leerlingen, onder wie ook zorgleerlingen die extra aandacht vragen, in mijn klas. De Rooij verwacht dat ze mede door de nullijn niet in staat zal zijn om met haar vriend een groter huis te betrekken. 'Tja, wij wonen samen in een éénpersoonshuisje en dat zullen we

dan maar blijven doen'. Zij vindt het nogal dubbel dat de rekening van de crisis zo bij de leraren gelegd wordt. 'Aan de ene kant wil Nederland meer leraren, goede leraren, en aan de andere kant wordt men aan alle kanten ontmoedigd om te werken als docent. Er worden nogal wat rekeningen bij de docent gelegd. Meer dan bij andere Nederlanders. En dat is onterecht, als we aan de andere kant roepen dat we het beroep van docent weer aantrekkelijk willen maken.'

Maria Versseput (30) is leerkracht in het speciaal onderwijs. Bruto verdient zij 2.300 euro per maand. 'Als ik al mijn vaste lasten heb betaald en wat geld opzij heb gezet voor studie, vakantie en dergelijke houd ik nog 464 euro over.' Ze merkt dat haar vaste lasten sneller stijgen dan haar salaris. Zo wordt huren elk jaar duurder. Ze denkt dat de rekening voor de crisis bij de ambtenaren gelegd wordt, omdat de overheid daar makkelijk op kan besparen. 'Het is een maatregel die weinig weerstand oproept, omdat veel mensen van mening zijn dat we een luizenbaantje hebben. Zij denken dat als de kinderen vrij zijn wij ook vrij zijn en dat we altijd vakantie hebben. Maar op een gemiddelde werkdag heb ik twee keer een kwartier pauze, soms zelfs maar een kwartier. En we hebben weinig tijd om ons werk te doen.' Toch heeft Versseput nog veel plezier in haar werk. 'Ik vind mijn baan erg leuk en ik ben tevreden met mijn salaris, maar het zou fijn zijn als de overheid ziet hoe hard wij werken en

wat meer waardering voor ons zou hebben. De werkdruk wordt steeds hoger, terwijl mijn salaris hetzelfde blijft.'

WAT WIL DE SP

De SP wil niet dat de rekening van de crisis wordt gelegd bij de rijksambtenaren, de politieagenten, de leraren en andere ambtenaren, maar bij degenen die haar veroorzaakt hebben: de banken en andere financiële instellingen. Daartoe moet onder andere de bankenbelasting fors verhoogd worden en de Tobintaks (belasting op financiële transacties) worden ingesteld.

Door de Roemer-norm, waarbij de uitgaven aan externen bij de ministeries wordt beperkt tot maximaal 10 procent, strikt toe te passen kunnen miljarden worden bespaard. Nemen provincies en gemeenten de Roemer-norm over, dan hoeft er nog minder betaald te worden aan dure externen.

Op het gebied van onderwijs kan er flink gesneden worden in de bureaucratie, omdat er steeds meer geld gaat naar overhead. De overheid zal de salarissen van de onderwijzers via een landelijke cao uitbetalen, in plaats van de scholen zelf. Hierdoor worden veel managers en ondersteuners overbodig.

ten is het niet anders. Zij proberen al anderhalf jaar tot een nieuwe cao te komen, maar met het Kunduz-akkoord hoeven zij nergens meer op te rekenen.

De gemeenteambtenaren waren weliswaar in april een loonsverhoging van 2 procent voor de periode 2011-2012 overeengekomen, maar na het Kunduz-akkoord kon deze afspraak wat betreft demissionair minister Spies direct de prullenbak in. Hoewel zij hier helemaal geen zeggenschap over heeft, was het kwaad al geschied. Andere ambtenaren vonden het onbegrijpelijk dat zij niet, en gemeenteambtenaren wel een loonsverhoging kregen. Feit is dat de vakbonden na moeizame onderhandelingen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten al vóór het Kunduz-akkoord tot overeenstemming waren gekomen. Gelukkig heeft de VNG besloten aan deze afspraak vast te houden, maar de vraag is waar de gemeenten, die steeds minder middelen tot hun beschikking hebben, het geld vandaan halen. Bovendien stelde wethouder in Amsterdam

Erik van der Burg onlangs voor om de salarissen van gemeenteambtenaren bij de nieuwe cao-onderhandelingen in 2013 dan maar met 1% te verlagen. Deze neerbuigende houding tegenover ambtenaren staat niet op zichzelf, want eerder al merkte vicepresident van de Raad van State Piet-Hein Donner op, dat de nullijn voor ambtenaren naar zijn mening een 'luxeprobleem' is.

Er valt echter nogal wat tegen deze bezuinigingsmaatregel in te brengen. Het belangrijkste argument tegen de nullijn voor ambtenaren is wel dat het de schatkist op lange termijn nauwelijks iets oplevert. Het Centraal Planbureau heeft berekend dat de overheidsfinanciën er structureel maar 100 miljoen euro door zullen verbeteren. De vraag is dan ook waarom werknemers van de overheid op deze manier de rekening van de crisis gepresenteerd krijgen. Ook ambtenaren hebben recht op werk, behoud van koopkracht en waardering. Zij krijgen er al twee jaar niets bij, dus waarom worden zij zo hard gestraft?

DE ALGEMENE BIJSTANDSWET

Tekst: Tijmen Lucie Foto: Spaarnestad Photo / © Hollandse Hoogte

De Algemene Bijstandswet (ABW), die in 1965 werd ingevoerd, vormde de kroon op het naoorlogse stelsel van sociale voorzieningen, waartoe onder meer de Algemene Ouderdomswet (AOW), De Werkloosheidswet (WW) en de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) behoorden. Deze wet haalde de bijstand uit de sfeer van liefdadigheid en vormde een keerpunt in de sociale geschiedenis van Nederland. 'Van genade naar recht', zo typeerde verantwoordelijk minister Marga Klompé de overgang.

'Ik hoop dat iedere burger zal beseffen dat hij met opgeheven hoofd een beroep op deze wet kan doen.' Deze woorden sprak minister van Maatschappelijk Werk Marga Klompé (Katholieke Volkspartij) bijna vijftig jaar geleden in het parlement toen ze haar wetsvoorstel voor de Algemene Bijstandswet presenteerde. De wet werd in 1963 door zowel de Tweede- als Eerste Kamer aangenomen en trad in 1965 in werking. In de jaren vijftig had het kabinet-Drees al een begin gemaakt met een reeks sociale voorzieningen, waaronder de AOW, de WW en de WAO. Met de ABW was de vervolmaking van de verzorgingsstaat een feit.

De Algemene Bijstandswet verving de Armenwet uit 1912. Deze wet beschouwde financiële ondersteuning van burgers in nood door de overheid niet als een recht, maar als een gunst. Had iemand geen middelen van bestaan, dan moest men eerst bij de familie aankloppen. Leverde dat niets op, dan waren er nog de particuliere – meestal kerkelijke – liefdadigheidsinstellingen. En pas als ook zij niets konden doen, wilde de overheid bijspringen. Een bijkomend bezwaar tegen de Armenwet was dat mensen vaak middelen in natura kregen, zoals

kleding, voedsel en beddenlakens. Dat werkte erg betuttelend, want mensen mochten niet zelf bepalen wat ze met hun geld deden.

De Algemene Bijstandswet was eerst en vooral het werk van Marga Klompé. Zij werd in 1956 de eerste vrouwelijke minister in Nederland en wel van Maatschappelijk Werk. Toen Klompé aantrad, werd haar ministerie weinig serieus genomen. Het hield zich bezig met allerlei onderwerpen, die andere ministeries niet meer in hun portefeuille wilden. Klompé wilde hier verandering in brengen en laten zien dat haar departement er wel degelijk toe deed.

Klompés grootste klus was de vervanging van de Armenwet, die afkomstig was van Binnenlandse Zaken. De meeste andere sociale voorzieningen vielen onder het ministerie van Sociale Zaken. Dat waren volks- en werknemersverzekeringen, waarvan de premies door de werknemers zelf werden opgebracht. Dat de Armenwet bij Maatschappelijk Werk terecht was gekomen, kwam vooral doordat de voorziening die ervoor in de plaats moest komen aanvankelijk zowel materiële als immateriële hulp zou verstrekken. De gedachte hierachter

was dat armoede vaak een sociale oorzaak heeft en dat de meeste bijstandtrekkers daarom gebaat waren bij verplichte begeleiding door het maatschappelijk werk. Klompé zelf was hier aanvankelijk een groot voorstander van. Anderen, zoals Tweede Kamerleden van de Partij van de Arbeid, zagen hier echter betutteling in. Uiteindelijk zag Klompé er toch vanaf om de verplichte immateriële hulpverlening in de wet op te nemen, omdat het maatschappelijk werk enorm versnipperd was. Dat was vaak nog volgens de traditionele zuilen georganiseerd, en zou vanwege de veelheid aan organisaties een efficiënte uitvoering onmogelijk maken.

Met het aannemen van de Algemene Bijstandswet werd voor het eerst ondubbelzinnig vastgelegd dat de overheid de eerstverantwoordelijke was voor het verlenen van steun aan mensen die niet in hun levensonderhoud konden voorzien. Opvallend was dat een KVP-minister met een wet kwam die de kerkelijke liefdadigheid overbodig maakte, aangezien juist de confessionele partijen de warmste pleitbezorgers waren van hulp in eigen kring.

Klompé deed er alles aan om te zorgen dat mensen zich er niet voor hoefden te schamen dat ze een uitkering ontvingen. Dat bleek ook uit haar conflict met minister Veldkamp van Sociale Zaken, die de groepsregeling voor langdurig werklozen zelf wilde houden. Klompé verweet Veldkamp dat hij daarmee de indruk

PARELS UIT DE PARLEMENTAIRE GESCHIEDENIS

DEEL 3

Marga Klompé: 'Van genade naar recht.'

wekte dat mensen met een arbeidsverleden beter waren dan 'gewone' bijstandstrekkers. Klompé kreeg uiteindelijk haar zin: de Rijksgroepsregeling Werkloze Werknemers (RWW) voor langdurig werklozen werd onderdeel van de Bijstandswet en viel daarmee onder Maatschappelijk Werk.

De uitvoering van de wet kwam in handen van de sociale diensten van de gemeenten, omdat die het meeste inzicht hadden in de situatie van de individuele bijstandsgerechtigden. Het rijk verstrekke een minimumuitke-

ring, die vanaf 1969 werd gerelateerd aan het minimumloon, en gemeenten konden vervolgens zelf bepalen welk bedrag ze daarop toelegden. Zo kregen bijstandsgerechtigden in grote steden als Amsterdam aanzienlijk meer geld dan in de meeste kleine plattelandsgemeentes.

De ABW was in meerdere opzichten belangrijk. De wet beschermde immers niet alleen tegen armoede, maar maakte het bijvoorbeeld ook mogelijk dat vrouwen konden scheiden, omdat ze financieel onafhankelijk konden worden van hun man. Ook psychiatrische patiënten en dak- en thuislozen konden via de bijstand weer een nieuw leven opbouwen.

Het succes van de ABW kende ook een keerzijde, want midden jaren tachtig

telde Nederland bijna een miljoen bijstandstrekkers, aanmerkelijk meer dan door Klompé ooit was voorzien. De wet vormde niet alleen een laatst vangnet, maar voor een fors aantal mensen ook een permanente verblijfplaats. Sindsdien stelt men alles in het werk om het aantal uitkeringsgerechtigden te verminderen. Enerzijds door meer mogelijkheden te creëren om bijstandsfraude aan te pakken, anderzijds door bijstandstrekkers onder grote druk te zetten om een tegenprestatie te leveren.

Zo werd in 2003 de Bijstandswet vervangen door de Wet Werk en Bijstand (ook wel bekend als de Wet Water en Brood) die als voornaamste doel had om mensen weer aan het werk te krijgen. Bij een nieuwe bijstandsuitkering kreeg men er een verplicht re-integratietraject bij. Het aantal mensen in de bijstand loopt sindsdien gestaag terug, terwijl de armoede zeker niet afneemt. Overigens was het lange tijd zo dat de sociale dienst wel maatwerk moest leveren, wat betekende dat de werkloze uitkeringsgerechtigde niet elke baan hoefde te accepteren. Dat was reden voor minister Donner uit het kabinet-Balkenende IV om het begrip 'passende arbeid' nagenoeg te schrappen, waardoor vanaf 1 juli 2009 de werkloze na een jaar verplicht is elke baan te accepteren.

Nieuwe, en weer strengere maatregelen werden aangekondigd door het kabinet-Rutte. De Wet Werk en Bijstand zou worden vervangen door de Wet Werken naar Vermogen, waardoor de WAJONG (Wet Arbeidsongeschiktheid Jongeren), de sociale werkplaatsen en de bijstand worden samengevoegd. Kernwoord daarin is het woord 'tegenprestatie'. Wie een uitkering krijgt moet de handen uit de mouwen steken, ofwel door permanent naar een baan te zoeken, ofwel door een opleiding te volgen, ofwel door vrijwilligerswerk of anderszins 'maatschappelijk verantwoorde activiteiten'.

Iets van de 'genade' waar Klompé met haar Algemene Bijstandswet mee wilde afrekenen, lijkt daarmee in het begin van de eenentwintigste eeuw spijtig genoeg te zijn teruggekeerd.

KEIHARD BEZUINIGEN MAAKT HET ERGER

Tekst: Diederik Olders

Moeten we keihard bezuinigen om uit de crisis te komen? Alle partijen en commentatoren zijn het erover eens; zelfs mensen die de gevolgen voelen praten het na: natuurlijk moeten we bezuinigen. Alle partijen? Nee, de SP durft een ander geluid te laten horen. Al vanaf het begin. En al vanaf het begin worden we onverstandig genoemd, onverantwoordelijk; de SP zou de rekening bij onze kinderen leggen. Laten we nu eens naar de volgende uitspraken kijken.

Een citaat:

'Het antwoord (van politici) – al zien ze steeds weer dat bezuinigingen ertoe leiden dat de economie instort – het antwoord is telkens weer: meer bezuinigingen. Dat doet me denken aan Middeleeuwse geneeskunde; het lijkt op aderlaten, waarbij men bloed uit het lichaam haalde vanuit de theorie dat er kwade lichaamssappen waren. En regelmatig werd de patiënt daarna nog zieker. Het antwoord was dan: nog meer aderlaten, tot de patiënt bijna stierf. Wat nu in Europa gebeurt is een gezamenlijk zelfmoordpact.'

Nog een citaat:

'Door een verkeerde diagnose van de situatie, namelijk dat het niet een probleem is van de markt, maar van de overheid, heeft de nadruk gelegen op het opleggen van strenge bezuinigingen. Economische groei heeft stimulering nodig in plaats van krimp veroorzakende bezuinigingsmaatregelen. Ik denk dat de bezuinigingen die banken eisten verkeerd getimed waren. De economieën zitten vast in een vicieuze cirkel doordat het bezuinigingsbeleid de vooruitzichten op groei kapot maakt; en als gevolg van de mindere economische groei zijn landen minder in staat hun schulden te betalen. Daarin zit dus niet de oplossing.'

En een derde:

'Het is ineens gemakkelijk te zien hoe de euro – het grootse, gebrekkige experiment van monetaire unie zonder politieke unie – uit elkaar begint te vallen. (...) Het antwoord van Europa was bezuinigen; drastisch snijden om de financiële markten gerust te stellen. Maar zoals elke verstandige econoom je had kunnen vertellen (en echt, dat hebben we gedaan) verergerden de bezuinigingen de depressie in de kwetsbare Europese economieën alleen maar. Dat ondermijnde het vertrouwen van investeerders nog verder en zorgde voor politieke instabiliteit. (...) Griekenland krijgt nu alle aandacht. Kiezers zijn boos over het beleid dat 22 procent werkloosheid veroorzaakte – meer dan 50 procent onder jongeren – en zij richten hun woede op de partijen die dat beleid uitvoerden. (...) Zelfs als de peilingen het mis hebben en de huidige coalitie er alsnog een meerderheid uitsleept bij de volgende verkiezingsronde, dan nog is het spel eigenlijk al over. Griekenland zal niet, kán niet doen wat Duitsland en de Europese Centrale Bank van ze eisen.'

Wie zijn hier aan het woord? Jan Marijnissen, Emile Roemer en Ewout Irrgang? Van die partij waar de economie niet in goede handen is? Het zou zo maar kunnen. Maar – let op als u regelmatig op een verjaardagspartijtje weer eens met deze vooroordelen geconfronteerd wordt – de mensen die aan het woord zijn in deze citaten zijn niemand minder dan respectievelijk Joseph Stiglitz, Amartya Sen en Paul Krugman. Professoren Economie op de topuniversiteiten van Columbia, Harvard en Princeton. Het zijn alledrie winnaars van de Nobelprijs voor Economie (De prijs van de Zweedse Rijksbank voor economie ter nagedachtenis aan Alfred Nobel), in de jaren 2001, 1998 en 2008. Oftewel, hoort u het ook eens van anderen – en niet de minsten.

Voor wie er goed in wil duiken: Paul Krugman heeft net een boek klaar met als titel *End this depression now!* Hierin legt hij uit dat de oplossingen voor de Europese problemen relatief simpel zijn. Over waarom politici en

zogenoemde experts er dan niet naar handelen, zegt hij in *The Guardian*: 'Veel van wat deze mensen zeggen klinkt wijs en verstandig. Maar het is allemaal verkeerd; het is allemaal fout. Toch blijft de kracht van hun orthodoxie – zelfs terwijl die aan het mislukken is – indrukwekkend.' Het boek van Krugman is nog niet in het Nederlands vertaald.

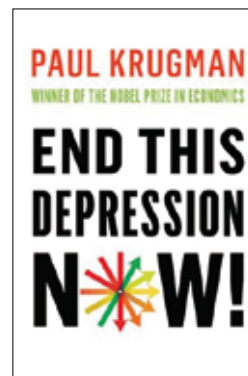
De citaten komen uit interviews en opinies, die hieronder zijn terug te vinden:

Interview met Stiglitz in *The Telegraph*, 7 januari 2012
sp.nl/9z5u7

Interview met Sen in *The Asahi Shimbun*, 30 december 2011
sp.nl/9z5ud

Opinie Krugman in *The New York Times*, 17 mei 2012
sp.nl/9z5ua

Interview met Krugman over zijn boek 'End this depression now!' in *The Guardian*, 3 juni 2012
sp.nl/9z5ug

Paul. R. Krugman
End This Depression Now!
259 pagina's
ISBN: 9780393088779
Prijs: 18,99 euro (op bol.com)